

Övergripande plan för Svenska kraftnäts damm- säkerhetsverksamhet

Inriktning 2016-2018

Förord

I januari 1998 gav regeringen Affärsverket svenska kraftnät en central myndighetsroll inom dammsäkerhetsområdet med uppgift att främja dammsäkerheten. Detta dokument syftar till att ge en samlad beskrivning av Svenska kraftnäts uppdrag och verksamhet i frågor om dammsäkerhet. Det beskriver våra huvudsakliga verksamhetsområden och inriktningen för perioden 2016-2018. För mer detalj hänvisas till planer för respektive verksamhetsområde.

Dokumentet har utarbetats av Svenska kraftnäts dammsäkerhetshandläggare och synpunkter har inhämtats från Dammsäkerhetsrådet. Avsikten är att planen ska ses över vid behov och förnyas senast 2018.

Planen har beslutats av Bo Krantz, avdelningschef S, efter samråd med Michaela Stenman, ställföreträdande enhetschef SB.

Sundbyberg i februari månad 2016,

Svenska kraftnät

Bo Krantz

Innehåll

1	Introduktion	7
1.1	Vårt uppdrag.....	7
1.2	Våra övergripande mål för dammsäkerhet	8
2	Dammar och dammsäkerhet i landet	9
2.1	Dammar och dammhaveri.....	9
2.2	Dammsäkerhet	9
2.3	Roller och ansvar.....	10
3	Inriktning 2016-2018	11
4	Vår verksamhet.....	12
4.1	Information, samverkan och kunskapsutbyte	13
4.2	Implementering av nytt regelverk.....	14
4.3	Tillsynsvägledning	16
4.4	Beredskap för dammhaveri	17
4.5	Flödesdimensionering och klimatanpassning.....	18
4.6	Prövnings- och tillståndsärenden samt remisser	18
4.7	Forskning, utveckling och kunskapsförmedling	19
4.7.1	Utvecklingsprojekt och kunskapsutbyte (Energiforsks dammsäkerhetsprogram).....	19
4.7.2	Högskoleutbildning och forskning (SVC).....	20
	Bilaga – Planer och styrdokument	21

1 Introduktion

Denna plan har följande disposition

- > I avsnitt 1 ges information om svenska kraftnät uppdrag och övergripande mål inom dammsäkerhetsområdet
- > I avsnitt 2 ges en orientering om dammar, dammsäkerhet samt fördelningen av roller och ansvar enligt det svenska systemet för dammsäkerhet
- > I avsnitt 3 beskrivs vår översiktliga inriktning för 2016-2018
- > I avsnitt 4 beskrivs våra sju verksamhetsområden, bl.a. mål, syfte, arbetssätt och hur verksamheten styrs inom respektive område
- > I bilaga visas en översikt över våra planer och styrdokument

1.1 Vårt uppdrag

Enligt förordning (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät ska affärsverket främja dammsäkerheten i landet, vari ingår att i fråga om dammsäkerhet

- 1. följa klimatförändringarnas påverkan samt följa och medverka i utvecklingen i landet,*
- 2. verka för att riskerna för en allvarlig störning på samhället genom dammhaveri eller höga flöden i reglerade vattendrag minskar,*
- 3. årligen rapportera till regeringen om utvecklingen och vid behov föreslå åtgärder,*
- 4. främja forskning och utveckling samt kunskapsförmedling, och*
- 5. svara för tillsynsvägledning enligt miljötillsynsförordningen (2011:13) och samverka med länsstyrelserna för att åstadkomma ett effektivt tillsynsarbete.*

Enligt miljötillsynsförordningen (2011:13) har Svenska kraftnät det centrala ansvaret för tillsynsvägledningen när det gäller miljöbalkens tillämpning i frågor om dammsäkerhet enligt 11 kap. miljöbalken.

I 9 och 10 §§ förordning (2014:214) om dammsäkerhet bemyndigas Svenska kraftnät att meddela föreskrifter.

9 § Affärsverket svenska kraftnät får meddela föreskrifter om när en konsekvensutredning enligt 2 och 4 §§ senast ska ges in till tillsynsmyndigheten.

10 § Affärsverket svenska kraftnät får meddela föreskrifter om innehållet i samt omfattningen och dokumentationen av

- 1. konsekvensutredningen enligt 2 §,*
- 2. säkerhetsledningssystemet enligt 5 §,*
- 3. helhetsbedömningen enligt 7 §, och*
- 4. rapporten enligt 8 §.*

1.2 Våra övergripande mål för dammsäkerhet

Svenska kraftnät verkar för fortlöpande utveckling av dammsäkerheten i landet. Våra övergripande mål för dammsäkerheten i landet är ständiga förbättringar avseende

- > dammsäkerheten vid dammar med allvarliga konsekvenser av dammhaveri,
- > beredskapen för att undvika och mildra allvarliga konsekvenser av dammhaveri, samt
- > allmänhetens insyn i förhållandena

Vår egen verksamhet ska bedrivas på ett sätt som kännetecknas av Svenska kraftnäts värdegrund, dvs. ansvar, effektivitet, utveckling och tydlighet. Under perioden strävar vi mot att utveckla vår verksamhetsplanering samt målarbete och resultatuppföljning.

2 Dammar och dammsäkerhet i landet

2.1 Dammar och dammhaveri

Det finns ca 10 000 dammar i Sverige. Flertalet av dessa är små och används inte för någon form av vattenutnyttjande, men kan ha stort kulturhistoriskt värde. Ett dammhaveri, dvs. okontrollerad utströmning av det uppdämda vattnet, skulle i allmänhet endast medföra mindre konsekvenser för omgivningen. Konsekvenserna av ett dammhaveri kan dock variera starkt, främst beroende på den uppdämda vattenmängden, dammens storlek och förhållandena i det område som blir översvämmat till följd av haveriet.

I dagsläget känner man till drygt 500 dammanläggningar i landet där ett eventuellt dammhaveri skulle kunna förorsaka allvarliga konsekvenser från samhälls synpunkt. Ett dammhaveri skulle t.ex. kunna medföra förlust av människoliv, kraftiga skador på infrastruktur, störningar i samhällsviktiga verksamheter, förstörelse av miljö, kulturmiljö och/eller ekonomiska värden. Huvuddelen av dessa dammanläggningar används för vattenkraftsproduktion eller inom gruvverksamhet. Dessutom ingår några kanaldammar som används för sjöfart samt enstaka dammar som används till skydd för översvämningar. Dvs. flertalet av de från dammsäkerhetssynpunkt mest väsentliga dammarna bidrar till viktiga funktioner i samhället, men utgör samtidigt en risk för allvarliga olyckor och störningar.

2.2 Dammsäkerhet

Begreppet dammsäkerhet är inte definierat i någon reglering. Svenska kraftnäts tolkning är att dammsäkerhet innefattar

- > dels förebyggande av dammhaveri, felaktig drift och andra händelser som kan resultera i okontrollerad och hastig utströmning av uppdämt vatten och annat material,
- > dels åtgärder för att begränsa skador till följd av sådana händelser (beredskap för dammhaveri).

Kortfattat kan sägas att tre viktiga faktorer för god dammsäkerhet är

- > säker dammkonstruktion,
- > säkert handhavande vid drift, tillståndskontroll och underhåll, samt
- > beredskap för dammhaveri och allvarliga problem

2.3 Roller och ansvar

De huvudsakliga aktörerna i den svenska modellen för dammsäkerhet är

- > Dammägare – har det fulla ansvaret för dammsäkerheten, ska fortlöpande analysera risker och själva utarbeta och följa rutiner för egenkontroll. Har strikt skadeståndsskyldighet för konsekvenser av dammhaveri.
- > Länsstyrelserna – operativa tillsynsmyndigheter för dammsäkerhet enligt miljöbalken, fattar beslut om dammsäkerhetsklass och om en damm utgör farlig verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor. Har även en samordnande roll vad gäller krisberedskapen i länet, bl.a. vad gäller beredskap för dammhaveri.
- > Kommunerna – utövar tillsyn i frågor om beredskap för dammar som utgör farlig verksamhet. Ansvarar också för planering och utövande av olycksförebyggande verksamhet och räddningstjänst, t.ex. i samband med ett dammhaveri.
- > Svenska kraftnät – central myndighet och tillsynsvägladande i frågor om dammsäkerhet enligt miljöbalken 11 kap. Ska främja dammsäkerheten och rapporterar om utvecklingen till regeringen.
- > Svensk Energi och SveMin - branschföreningar för kraft- respektive gruvindustrin. Har utarbetat riktlinjer som i stor utsträckning har kommit att bli vägledande för industrins arbete med dimensionering, drift, tillståndskontroll och underhåll av dammar. Anordnar kurser om dammar, dammsäkerhet och branschens riktlinjer.

3 Inriktning 2016-2018

Svenska kraftnät ska främja dammsäkerheten i landet. Vår övergripande inriktning är att verka för

- > nationell samordning och enhetlighet,
- > förtroendeskapande dialog och samverkan mellan ansvariga aktörer,
- > konsekvensstyrt dammsäkerhetsarbete,
- > tillgängliggörande av utbildning och vägledning, samt
- > utveckling av teknik och enhetliga arbetssätt för dammsäkerhet.

Under de närmaste åren bedöms insatser kopplade till implementering av det nya regelverket för dammsäkerhet vara av stor vikt. Införande av det nya regelverket innebär utökade arbetsuppgifter för Svenska kraftnät avseende bl.a. utveckling av tillsyn och egenkontroll. Detta föranleder en successiv utökning av resurserna, och under 2016 avses ytterligare en dammsäkerhetshandläggare anställas. Detta för att i första hand stärka insatserna för tillsynsvägledning och utveckla tillsynen av dammsäkerhet.

Svenska kraftnät har vidare en central roll för att samordna och driva på implementeringen av handlingsplanen för utveckling av beredskap för dammhaveri. Aktiviteterna i handlingsplanen involverar många aktörer. Att samordna, följa upp och informera om det arbete som görs nationellt liksom för respektive vattendrag bedöms vara av stor vikt för det fortsatta utvecklingen. Svenska kraftnäts och länsstyrelsernas roll i implementeringen bedöms därför vara avgörande för arbetets framgång.

Några aktuella förhållanden och omvärldstrender, som under perioden kan komma att påverka insatserna inom dammsäkerhetsområdet, bedöms vara frågor kopplade till

- > "Nya" högkonsekvensdammar och "nya" ägare som inkluderas av det nya regelverket, t.ex. invallningar, kanaler, äldre sjöregleringar ägda av t.ex. samfälligheter, föreningar, skogsbolag och kommuner
- > Åldrande anläggningsbestånd inom vattenkraften i beaktande av nya, ibland höjda, krav på säkerhet
- > Miljöanpassning av vattenkraften genom åtgärder för faunapassager, förändrad reglering och utrivning av dammar
- > Ökat fokus på säkerhetsskydd och civil beredskap i samhället

4 Vår verksamhet

Svenska kraftnäts verksamhet inom dammsäkerhet finansieras av anslag elberedskap. Arbetet bedrivs f.n. av tre handläggare inom enhet beredskap och säkerhet (SB).

Dammsäkerhetsverksamheten innefattar följande huvudsakliga områden; se figur 1:

- > Information, samverkan och kunskapsutbyte
- > Implementering av nytt regelverk
- > Tillsynsvägledning
- > Beredskap för dammhaveri
- > Flödesdimensionering och klimatanpassning
- > Prövnings- och tillståndsärenden
- > Forskning och utveckling

För respektive verksamhetsområde finns en plan, eller liknande styrdokument, som beskriver mål, syfte och arbetssätt inom området. Generellt gäller att vår verksamhet är av löpande karaktär, och att många aktiviteter är årligen återkommande. Planerna ses över vid behov och förnyas senast under det år då de löper ut.

Vi följer årligen upp vad som gjorts inom respektive verksamhetsområde. Huvudsakliga aktiviteter, resultat och avvikelser redovisas i vår årliga rapportering till regeringen om dammsäkerhetsutvecklingen i landet.

Figur 1 Svenska kraftnäts verksamhetsområden inom dammsäkerhet

Verksamhetsområdena beskrivs i avsnitt 4.1-4.7 nedan.

4.1 Information, samverkan och kunskapsutbyte

Vårt syfte med samverkan och information inom dammsäkerhetsområdet är att medverka till att det nationella behovet av information, erfarenhets- och kunskapsutbyte nationellt och internationellt inom dammsäkerhetsområdet tillgodoses. Genom verksamheten identifierar vi prioriterade utvecklingsområden samt påverkar inriktningen av och medverkar i dammsäkerhetsutvecklingen i landet.

Vårt mål är att vara ett nav för kunskap och information inom dammsäkerhetsområdet.

Vår plan¹ för 2015-2017 beskriver våra former och arbetssätt och omfattar att

- > aktivt samverka med relevanta aktörer,
- > medverka i relevanta forum,
- > medverka vid relevanta utbildningar och konferenser,
- > bevaka nyhetsflödet, samt att

¹ Information och samverkan inom dammsäkerhetsområdet. Plan för Svenska kraftnäts samverkan, informations-, och kunskapsutbyte inom dammsäkerhetsområdet 2015-2017. Daterad 2015-08-13. Diarienumr 2015/1399.

- > sprida information på vår webbsida.

Planen tydliggör även hur vi tar stöd av Dammsäkerhetsrådet och vad vår årliga rapportering till regeringen innehåller.

Planen beskriver aktiviteter som är löpande och/eller årligen återkommande. Vår målsättning är att åtminstone bibehålla den beskrivna ambitionsnivån. Vissa aktiviteter kan komma att ytterligare utvecklas och nya kan tillkomma. Planen ses över vid behov och förnyas vart tredje år.

4.2 Implementering av nytt regelverk

Regeringens syfte med att 2014 införa en ny samlad dammsäkerhetsreglering är att förebygga dammhaveri, bland annat genom att stödja utvecklingen av dammsäkerhetsarbetet hos dammägarna samt stärka tillsynen av dammsäkerheten. I det nya regelverket utgör, liksom tidigare genom industrins riktlinjer, klassificering av dammar utifrån de konsekvenser som ett dammhaveri skulle kunna förorsaka grunden för kravställningar på dammsäkerheten.

2014 redovisade Svenska kraftnät ett regeringsuppdrag² avseende en tidplan för arbetet med klassificering av dammar och en fördelningsnyckel för medel som ska överföras från Svenska kraftnät till länsstyrelserna för deras arbete med klassificering av dammar³. I samband med regeringsuppdraget upprättades även en plan⁴ för 2014-2017 som beskriver Svenska kraftnäts arbete med implementering av det nya regelverket för dammsäkerhet. Planen innefattar aktiviteter inom följande huvudområden.

- > Information på Svenska kraftnäts webb

Vi informerar löpande på vår webb om pågående aktiviteter inom implementeringen av regelverket. En särskild flik för information kring klassificeringsarbetet har tagits fram. Här läggs våra föreskrifter, vägledningar, mallar mm. ut. Även våra planer för arbetet, redovisningar av uppföljningar och vår rapportering till regeringen finns tillgängliga på webben.

- > Ta fram föreskrifter och vägledningar

---

² Klassificering av dammar – tidplan och fördelningsnyckel Redovisning av regeringsuppdrag om dammsäkerhet. Daterad 2014-06-25. Diariernr 2014/909.

³ 2015 har Svenska kraftnät gett kompletterande rekommendationer till länsstyrelsen för arbetet med identifiering och klassificering av dammar som omfattas av regelverket men inte sedan tidigare har kända haverikonsekvenser, se PM Konsekvensutredning och dammsäkerhetsklassificering. Rekommendationer till länsstyrelsen för dammar som ska konsekvensutredas i fas 3. Daterad 2015-12-02. Diariernr 2015/2186.

⁴ Implementering av nya dammsäkerhetsreglering. Plan för Svenska kraftnäts arbete 2014-2017. Daterad 2014-06-24. Diarie-nummer 2014/1219.

Planen beskriver de föreskrifter och vägledningar som Svenska kraftnät planerar att upprätta. Föreskrifterna upprättas i samråd med berörda aktörer och skickas på remiss till dammägare, intresseorganisationer, länsstyrelser och andra myndigheter. Även vägledningarna upprättas i samråd med berörda aktörer. Vår avsikt är att vägledningarna ska vara levande och revideras med ledning av nya erfarenheter och behov.

Under 2016 avser vi att utarbeta vägledningar om säkerhetsledningssystem, helhetsbedömningar och dammsäkerhetsrapportering. Vid behov meddelas därefter föreskrifter (ev. 2017). 2016 avser vi vidare att i lämpliga delar komplettera och revidera befintliga vägledningar och handläggarstöd rörande konsekvensutredning och klassificering.

> Stödja och följa upp arbetet med dammsäkerhetsklassificering

Klassificeringsarbetet kommer i huvudsak att genomföras under 2015-2017. Klassificeringsarbetet genomförs främst av dammägarna som upprättar konsekvensutredningar och länsstyrelserna som handlägger konsekvensutredningar och beslutar om klass. I planen tydliggörs Svenska kraftnäts aktiviteter för att stödja och följa upp klassificeringsarbetet, bl.a. informationsdagar för länsstyrelserna, ekonomiskt stöd till länsstyrelserna och upprättande av ett register över klassificerade dammar.

> Utveckling och uppföljning av tillsyn och tillsynsvägledning

Viktiga moment under perioden är, vid sidan av aktiviteter för att ge tillsynsvägledning rörande klassificeringen av dammar, att utveckla arbetssättet för samverkan med länsstyrelsen för en effektiv tillsyn, att stödja kompetensutveckling av länsstyrelsens dammsäkerhetshandläggare, att följa upp den operativa tillsynen och att när föreskrifter, vägledningar och arbetssätt är utvecklade uppdatera Handbok Dammsäkerhet (eller liknande publikation) m a p regelverk och arbetssätt.

I planen framgår planerade och tidsatta aktiviteter inom respektive huvudområde. Huvudsakliga aktiviteter, tillägg och avsteg redovisas i vår årliga rapportering till regeringen.

Tillämpliga delar av aktiviteterna utförs inom bl.a. verksamhetsområdena Tillsynsvägledning och Forskning och utveckling (FoU) och beskrivs närmare i avsnitt nedan.

4.3 Tillsynsvägledning

Begreppet tillsynsvägledning definieras enligt 3 § i miljötillsynsförordningen och består av utvärdering, uppföljning, och samordning av den operativa tillsynen samt av att ge råd och stöd till de operativa tillsynsmyndigheterna.

Den grundläggande inriktningen för Svenska kraftnäts tillsynsvägledande arbete är att utveckla enhetliga former för tillsyn, bedriva kompetensutveckling för tillsynsmyndigheterna samt återkommande utvärdera tillsyn och tillsynsvägledning så att de

- > hjälper och stödjer tillsynsmyndigheterna och utvecklar deras kompetens (vikten av detta har ytterligare förstärkts i och med det nya regelverket för dammsäkerhet, vilket kommer att tydliggöra och höja kraven på tillsynsmyndighetens tillsyn över dammsäkerheten)
- > stärker dammägarens förmåga att hålla god dammsäkerhet,
- > prioriterar dammar med stora konsekvenser i händelse av dammhaveri, och
- > ger samhället god insyn i dammsäkerhetsförhållandena

Svenska kraftnät har som långsiktigt mål att tillsynsmyndigheterna, som mottagare av tillsynsvägledningen, ska uppfatta vägledningen som relevant, tillgänglig och tillräcklig.

Svenska kraftnät har tagit fram en plan för tillsynsvägledning dammsäkerhet⁵ för att tydliggöra vilken vägledning som under åren 2014-2016 kommer att bedrivas för att stödja länsstyrelsernas arbete med tillsyn av dammsäkerhet enligt miljöbalken 11 kap.

De aktiviteter som presenteras i den aktuella planen har valts utifrån vad Svenska kraftnät bedömer kunna leda arbetet med dammsäkerhet i landet framåt inom ramen för regeringens instruktioner och regleringsbrev avseende tillsynsvägledning dammsäkerhet. Vidare har beaktats de synpunkter och behov som länsstyrelserna framfört i samband med inrapportering av utförd tillsyn mm. samt vid handläggarmöten och kurser.

Aktiviteter med koppling till den nya regleringen av dammsäkerhet har fått en betydande plats i tillsynsvägledningsplanen (se avsnitt 4.2 ovan). Andra huvudsakliga områden för våra insatser är

---

⁵ Plan för tillsynsvägledning dammsäkerhet 2014-2016. Daterad 2014-09-10. Diarienumr 2014/814.

- > Utveckling av rutinerna för dammägares årsrapportering till tillsynsmyndigheten, och årlig sammanställning av rapporteringen för hela landet.
- > Insatser för att höja kompetensen hos tillsynsmyndighetens damm- och gruvdammshandläggare.
- > Samordning och årlig uppföljning av tillsynen.

4.4 Beredskap för dammhaveri

2015 redovisade Svenska kraftnät ett regeringsuppdrag avseende identifiering av behov och framtagandet av en plan för att genomföra insatser för att stimulera utveckling av samordnad och övad beredskap för dammhaverier⁶. Handlingsplanens mål är en samordnad och övad beredskap för dammhaveri och att berörda aktörer har förmåga att motstå och hantera dammhaverier. Handlingsplanens syfte är att konkretisera vilka insatser som behöver göras för att skapa förutsättningar för en god beredskap för dammhaveri i landet.

Som ansvarig för handlingsplanen för utveckling av beredskap för dammhaveri har Svenska kraftnät en viktig uppgift i att informera övriga aktörer om syftet med handlingsplanen, målbilden för beredskapen för dammhaverier, samt vilka insatser som ska göras av berörda aktörer. Svenska kraftnät ansvarar dessutom för att flera av de övergripande insatserna i handlingsplanen initieras och/eller genomförs. Svenska kraftnät ska följa upp att insatserna genomförs och slutligen rapportera om utvecklingen till regeringen.

Vi har tagit fram en plan⁷ för vårt arbete med implementering av handlingsplanen under 2015-2017. Handlingsplanen innefattar ett stort antal aktiviteter, som kan grupperas i följande tre huvudområden

- > Samverkan och kunskapshöjande insatser - insatser som handlar om att aktörerna, med stöd av samverkansforum, informationsutbyte och utbildning, får kompetens och underlag för att utveckla beredskapsplanering och förebyggande insatser.
- > Anläggningsberedskap – insatser rörande dammägarnas beredskap för att vid dammanläggningen upptäcka och hantera allvarliga problem och vid behov larma samhällsaktörer.

⁶ Handlingsplan för utveckling av beredskap för dammhaverier. Redovisning av regeringsuppdrag om dammsäkerhet. Daterad 2015-03-06. Diariennr 2014/1936.

⁷ Implementering av handlingsplan för beredskap för dammhaverier Plan för Svenska kraftnäts arbete 2015-2017. Daterad 2015-03-03. Diariennr 2015/362.

- > Krisberedskap – insatser rörande beredskap för att hantera konsekvenserna av ett dammhaveri, inklusive information och varning till allmänheten.

I slutet av 2017 görs en översyn av handlingsplanen, varefter en ny plan för Svenska kraftnäts insatser 2018-2020 tas fram.

4.5 Flödesdimensionering och klimatanpassning

Att säkert kunna hantera höga flöden vid en dammanläggning är en viktig del i dammsäkerheten. Svenska kraftnät är tillsammans med Svensk Energi och SveMin huvudmän för riktlinjerna för dimensionerande flöden för dammanläggningar. Mellan huvudmännen för riktlinjerna har ett särskilt samråd etablerats i form av den så kallade Flödeskonferensen. Flödeskonferensens uppgift är att följa upp riktlinjernas tillämpning och ändamålsenlighet samt vid behov föreslå ändringar och tillägg⁸. I detta ingår bland annat att

- > utbyta och diskutera erfarenheter av riktlinjernas och deras tillämpning
- > sammanställa och analysera statistik avseende anpassning till riktlinjerna
- > följa upp och analysera hydrologiska och meteorologiska förhållanden ingående i dimensioneringsberäkningarna
- > följa hur dimensionerande flöde kan påverkas av klimatförändringar⁹
- > bevaka forskning och utveckling inom området och vid behov ta initiativ till erforderlig komplettering

Vi medverkar årligen vid Flödeskonferensens vår- och höstmöte samt löpande i ev. arbetsgrupper för utveckling inom specifika områden samt vid revidering av riktlinjerna. Under 2016 medverkar Svenska kraftnät i en arbetsgrupp för riktlinjernas tillämpning för gruvdammar samt i en arbetsgrupp för översyn av arbetssätt och framtagande av plan för Flödeskonferensens verksamhet.

4.6 Prövnings- och tillståndsärenden samt remisser

Svenska kraftnät svarar på remisser och lämnar på begäran yttranden i frågor om dammsäkerhet i vissa tillståndsärenden vid mark- och miljödomstolen. Det är vår uppfattning att Svenska kraftnät för dammanläggningar med dammar i dammsäker-

---

⁸ Flödeskonferensen – Uppgift och arbetsformer. Daterad 2013-01-01

⁹ Se vidare Plan för Flödeskonferensens arbete med dimensionerande flöden i ett klimat i förändring. Daterad 2012-12-04.

hetsklass A respektive B bör ges möjlighet att delta i samråd inför prövning av dammsäkerhetsklasshöjande åtgärder, som är tillståndspliktiga enligt miljöbalken 11 kap.

På förfrågan stödjer även Svenska kraftnät länsstyrelsernas handläggare med dammsäkerhetskompetens i ställningstaganden inför speciella ärenden, t.ex. i tillståndsärenden enligt 11 kap. miljöbalken vid mark- och miljödomstolarna.

Vi svarar även på remisser och medverkar på begäran i andra myndigheters uppdrag i frågor som berör vår verksamhet inom dammsäkerhetsområdet; t.ex. i frågor om tillsyn och tillsynsvägledning enligt miljöbalken, myndigheters arbete med klimatanpassning mm.

Under 2016 avser vi att komplettera vår webb med information om Svenska kraftnäts roll vid prövnings- och tillståndsärenden med beröring på dammsäkerhet.

4.7 Forskning, utveckling och kunskapsförmedling

Svenska kraftnäts stöd till forskning och utveckling inom dammsäkerhetsområdet omfattar främst stöd till Energiforsks dammsäkerhetsprogram och Svenskt Vattenkraftcentrums verksamhetsområde Vattenbyggnad.

4.7.1 Utvecklingsprojekt och kunskapsutbyte (Energiforsks dammsäkerhetsprogram)

Syftet med Svenska kraftnäts stöd till utvecklingsprojekt och internationellt utbyte inom dammsäkerhetsområdet är att bidra till att kunskap, arbetsmetoder och kompetens inom området vidmakthålls och utvecklas i landet, samt tillgängliggörs och används. Vidare är avsikten att stimulera industrin till att bibehålla och ytterligare stärka satsningarna på utveckling, kunskapsspridning och kompetensförsörjning inom området. Inriktning och former för Svenska kraftnäts FoU-verksamhet inom dammsäkerhetsområdet beskrivs i en plan för perioden 2016-2017¹⁰.

I stödet till utvecklingsarbete eftersträvar Svenska kraftnät helhetssyn och samhällsperspektiv på dammsäkerhet och beredskap för dammhaveri. För frågeställningar som är relevanta för flera aktörer eftersträvar vi att involvera och samverka med representanter för dessa aktörer i utvecklingsprojekten.

Under de närmaste åren bedöms insatser kopplade till implementering av den nya regleringen för dammsäkerhet och handlingsplanen för utveckling av beredskap för

---

¹⁰ FoU Dammsäkerhet – Plan för Svenska kraftnäts stöd till forskning, utveckling och kunskapsförmedling inom dammsäkerhetsområdet 2016-2017, Svenska kraftnät, dnr. 2015/2027

dammhaveri vara av stor vikt. Gemensamma satsningar på utvecklingsprojekt inom dessa områden bedöms kunna bidra till en enhetlig och effektiv implementering.

Dammanläggningarna i landet åldras samtidigt som samhällets krav på säkerhet ökar. Detta bedöms medföra ett ökande behov av undersökningar, tillståndsbedömningar, reparationer, förnyelse alternativt nybyggnationer. Utvecklingsprojekt som berör metoder och arbetssätt för att säkerställa anläggningarna långsiktiga bestånd har således fortsatt aktualitet. I planen redogörs vidare för ett antal omvärldstrender som eventuellt kan föranleda utvecklingsbehov relaterat till dammsäkerhet.

4.7.2 Högskoleutbildning och forskning (SVC)

Svenskt VattenkraftCentrum (SVC) är ett kompetenscentrum för utbildning och forskning inom vattenkraft och gruvdammar som bidrar med kunskap och kompetens till nytta för industrin, samhället och högskolan. SVCs vision är att vara en av världens ledande utbildnings- och forskningsmiljöer inom vattenkraft och dammar.

SVC skapar framgångsrikt högkvalitativa och långsiktigt hållbara utbildnings- och forskningsmiljöer vid utvalda högskolor (Chalmers, Kungliga Tekniska Högskolan, Luleå tekniska universitet och Uppsala universitet). Skapandet av starka forskarmiljöer påverkar indirekt grundutbildningen som förväntas bli mer attraktiv och därigenom förbättras rekryteringsbasen både till akademien och industrin.

Svenska kraftnäts dammsäkerhetsverksamhet stödjer SVCs verksamhet inom vattenbyggnadsområdet, och medverkar tills vidare som ordförande i styrgrupp Vattenbyggnad. Vårt mål är att den gemensamma satsningen mellan myndigheter – industri – högskolor på högskoleutbildning och forskning genom SVC bidrar till att säkerställa Sveriges kunskaps- och kompetensförsörjning för tryggad dammsäkerhet. För vetenskapliga mål och detaljerad inriktning hänvisas till SVCs programbeskrivning 2013-2016¹¹ samt styrgruppernas verksamhetsplaner som beslutas av SVCs styrelse.

Under 2016 kommer utvärdering av programperioden att genomföras. Avsikten är att utvärderingen ska utgöra en grund för utformning av fortsatta satsningar av minst motsvarande omfattning. (Beslut om att under 2017-2018 fullfölja den verksamhet inom SVC som beslutats inom nuvarande programperiod har redan fattats.)

---

¹¹ Svenskt VattenkraftCentrum (SVC) 2013-2016, Programbeskrivning daterad 2012-11-20

Bilaga – Planer och styrdokument

I Tabellen nedan ges en samlad bild över gällande planer och styrdokument för respektive verksamhetsområde, samt för vilken tidperiod de löper.

Tabell 1. Planer och styrdokument för svenska kraftnäts verksamhet inom dammsäkerhetsområdet.

År	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Överripande plan för dammsäkerhetsverksamheten				Föreliggande plan				
Verksamhetsområde								
Information, samverkan och kunskapsutbyte			Plan för Svk 2015-2017					
Implementering av nytt regelverk		Övergripande plan 2014-2017 (regeringsuppdrag)						
		Plan för Svk 2014-2017						
Tillsynsvägledning		Plan för Svk 2014-2016						
Beredskap för dammhaveri		Övergripande handlingsplan 2015-2020 (regeringsuppdrag)						
		Plan för Svk 2015-2017						
Flödesdimensionering och klimatanpassning	Arbetsformer Flödeskonferensen 2013 -							
	Övergripande plan klimat i förändring 2012 -							
Prövnings- och tillståndsärenden		Se Tillsynsvägledningsplan 2014-2016						
Forskning och utveckling				Plan för Svk 2016-2017				
Svenskt vattenkraftcentrum	Program SVC 2013-2016				Forts. 2017-2018			